

GIÁ BÁN

ĐÔNG-PHÁP-NGOẠI-QUỐC

Một năm	4500
Sáu tháng	3.50
Ba tháng	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
 Theo và mandat gửi cho
 M. TRẦN-DINH-PHIÊN - 41
 đường Quảng-Cáo, việc riêng,
 xin thường - nghĩ trước.

TIẾNG-DÂN

Chủ-nhiệm kiêm-Chủ-bút
HUYỀN-THỨC-KHÁNG
 Quán-lý
TRẦN-DINH-PHIÊN

La Voix du Peuple
 叢 民
 Mỗi tuần xuất bản hai kỳ: thứ tư và thứ bảy

BÀO-QUÁN
 Số 193, đường Thập-ba, Huế
 Hộp thư: 45.61
 Giấy thép số: 45.62
 Giấy thép: TIENQUAN - Huế

Người khác với
 vật là nhờ cái
 lòng nhân và lễ.
 Mạnh-Tử

NGƯỜI VỚI VẬT CÓ KHÁC NHAU KHÔNG ?

Có một câu hỏi rất dễ trả lời, mà cũng rất khó trả lời, tức là câu hỏi: « người có khác với vật không? » Nói trái lại, thì e người cũng giống như vật, mà có lẽ người lại xấu hơn vật. Cái mũi hoai nghi đó, vầu xua xua các nua trên tay cho đến những nhà sinh vật lý học, mắt công nghiên cứu đã khá nhiều, nhưng đến lúc lấy thực tế mà so độ từng phần từng lượng, thì thiệt khó trả lời. Như báo rằng: người khác với vật, thì khác tại cái gì? Báo rằng: giống vật đại đa số là bất nhân mà người thì sẵn có lòng nhân, có lòng nhân mà thương yêu nhau, thế mới là người số đi khác hơn vật. Sách nho xưa đã thường có câu: « Nhân giả giả, nhân giả », nghĩa là: có lòng nhân đó, tức là người; nếu quả như thế thì người hơn vật thiệt.

Tuy nhiên, bề có một lý luận, lật chứng vào sự thực, xem lịch sử loài người xưa nay, như sách sử Tàu, đời Tần-Hán, đời Tam-Quốc, cho đến đời Mãn - Thanh nhiều trận đánh nhau chết người đến năm bảy mươi vạn trở lên: như Bạch-khi chôn quân Triệu đến 50 vạn, Hạng-Vũ chôn quân Tần đến 50 vạn, trận đánh ở sông Tuy-thủy, quân Hán chết đến 50 vạn, trận đánh ở sông Hoài-phỉ, quân Bồ-kiến chết đến gần 100 vạn, những việc thương thương phát hiện ra ở trên lịch sử, máu trời thành sông, xương chất thành núi, thiệt không biết nào mà viết cho hết, thiệt không bàn tính nào mà tính cho xiết. Đến nỗi người ta báo sử Tàu hai nghìn năm, chỉ là một pho sử bầm nhàu chém nhau. Gần đây mới vài thế kỷ lại khố tin lầm: sử Âu-châu từ thế kỷ 18 trở về trước, biết bao nhiêu trận lưu huyết, tức như trận đánh quân chữ thập, kéo dài đến 30 năm, người chết kể có hàng ức hàng vạn; ngoài ra như những việc diên tuồng giết người làm trò vui, lấy việc cắt đầu mổ bụng làm tấn kịch vinh dự, biết bao nhiêu bọn đầu đen máu đỏ, cựa xát dưới chân ngựa Á-lich-sơn-Đại, tan nát ở dưới mũi dao Nã-phá-Luân; hơi độc giáy oan, trùng trùng điệp điệp! Mới gần 20 năm nay, lại phát sinh ra cuộc Âu-châu đại chiến, người các nước giao chiến, nước nào chết rất nhiều thì đến 200 vạn trở lên, nước nào chết rất ít, cũng tới 5, 10 vạn,

lấp thân người ở nơi hào lạnh, lừa chân ngựa đi trên thây người, tình cảnh thế thảm, người có nhân mà nỡ nghe, thấy thế sao? Thế mà họ vẫn hoan hân cổ vũ, ai nấy cũng tự khoe là việc mới tuồng bực. Ôi! Loài người mà thiệt nhân thì có như thế hay sao? Hưởng chi vết máu cũ chưa phai, dấu đau xưa chưa lành, nay đã nghe tiếng súng dùng dùng ở Mãn-châu Thượng-hải, khiến chonhà cửa nát trong vài trăm dặm đất, nhân dân chết kể có mấy mươi ngàn người, tiếng gà gáy chó sủa đã lặng câm, mà tiếng đọc sách giả gạo cũng giả than trẻ khóc thình lình nổ đất van trời. Báo loài người là nhân, có nhân gì mà lạ thế?

Trời đất ôi! nhân của loài người vẫn như thế, mà báo động báo động vật được hay sao? Con trâu kia có sừng mà chưa thấy có bầy trâu nào húc nhau đến năm ba con chết, con dê kia có móng mà chưa thấy bầy dê nào mổ nhau đến cả bầy bị thương; ai ngờ loài người ta không sừng như trâu, không móng như dê, mà cái tai hại vì húc nhau mổ nhau thương thương đến ức triệu người chết. Thế mà còn tự khoe mình là tốt hơn giống vật, chứng cứ vào đâu? Báo kết án tội bất nhân cho loài người, chắc đâu có biện-hò-si hay đến thế nào, cũng không thể làm sao báo chữa cho khỏi. Đó là một mũi hoai nghi.

Nhưng có người nói rằng: Người khác với vật, không phải khác ở nơi nhân với bất nhân, mà khác ở nơi trí với bất trí. Người thì khôn mà vật thì dại, người thì trí mà vật thì bất trí, nên người với vật mới khác nhau. Nói đến đó, càng bắt cho tới hoai nghi riết nữa: Vật làm sao mà báo nó dại rư? Nó dại thiệt, cá chết ở dưới lưới câu, muông chết ở trong hầm bẫy, là vì nó tham mồi mà mắc lụy. Kèn như thế là dại, nó vẫn quá dại rồi, nhưng mà người ta đã chắc khôn hơn nó hay chưa? Kia cái mồi phú qui, cái bả công danh, có bao giờ không dẫy người vào hầm chết, mà người ta vẫn lố nhố lao nhao, xua vào như ruồi bả mật, có gì là khôn đâu? Hưởng gì cá và muông chết, nhưng khi nó ăn mồi, nó chỉ thấy mồi, mà chẳng thấy cá và bẫy. Tội nghiệp nó thiệt! còn có thể chối cãi cho nó chết dính: nếu trời kia cho nó được

cặp con mắt tinh, cá bộ óc khôn như người, mà nó thấy rõ được lưới câu, máy bẫy, thì nó chắc không bao giờ chết. Đến như loài người ta, trời đã sinh minh ra làm người, cái cặp mắt đã to như đĩa đèn, cái bộ óc đã sâu như lòng bể, cái lưỡi câu và máy sập đã sờ sờ ở trước mắt, mà còn dốt đầu vào lưới câu, gieo thân vào hầm sập, mà không biết tránh, thì cái khôn đề vào đâu? Tục ngữ có câu rằng: « con người, đồ hồ con mắt, con ở ngoài ngực ngắc muốn vào. » Cái đại kỳ quái lạ lùng đến thế mà còn muốn khoe khôn với vật nữa hay sao? Chỉ tức thay cho giống vật, miệng nó không nói được tiếng người, đề ta nghe nó đại cho vui chứ? Đó lại là một mũi hoai nghi.

Mũi hoai nghi thứ nhứt là nghi loài người là giống bất nhân; mũi hoai nghi thứ nhì là nghi loài người là giống bất trí. Ôi! đã bất nhân mà lại bất trí, còn lấy gì mà trâm trỏ khoe rằng giống thiêng rư? Thường xem sách Tây, thấy có nhà triết học suy nguyên đến loài người, báo rằng thì loài người là vượn khỉ, e đúng lắm, đúng lắm mà có lẽ cháu chắt xa đời lại thua kém gấp trăm gấp nghìn ông tổ nữa kia!...
T. V. X.

Hội đồng thường niên Huỳnh-Thức-Kháng công ty, họp ngày 28-2-32. Kỳ sau sẽ đăng mấy tờ trình và biên bản.
H. T. K. C. T.

BỨC TRANH NHÀ-QUÊ MỘT CÁI ĐỜI RIÊNG KHÁC VỚI CÁI ĐỜI QUẢNG CÁO

Thấy nói hai chữ « nhà quê » mấy bác thanh-niên tây học và phần đông người ở miền đô-hội thành phố, đã không muốn nghe, mà có kẻ lại nhĩa môi trề miệng. Xin hãy thông thả. Kể về bức tranh này, cũng là một người trong đám thanh-niên và cũng hồ hấp cái không khí thành phố gần 20 năm nay, chứ không phải người toàn nhà quê đâu. Song xin thưa tội tại cùng bà con rằng cái gốc tích và dấu vết đáng dích với nhà quê vẫn còn in sâu trong não, có một cái giáy và huyết thông đi truyền, cả về xã giao quan hệ hiện đương đang nắn một thiệt mà có lẽ sau này cũng không sao đứt đoạn đi được. Vay thế nên nhân mỗi cảm xúc mà phác họa ra bức tranh nhà quê này.

Không đâu chỉ ai, gần 20 năm nay, ký-giả gần quên hẳn nhà quê là cái gì; từ mười tuổi đi học, trên 20 tuổi ra làm việc, nay đã gần 30 tuổi đầu, kể thì giờ ở nhà quê đâu chừng 2 năm mà phần nhiều là lúc đi học về nghỉ hè, còn từ lúc ra làm việc có lương về sau thì có về chẳng nữa, cũng xem như trạm quân, thật vì tình thế bất đắc dĩ mà về lưu trú đôi bữa đấy thôi. Ai lại còn lạ gì thanh-niên tây học bọn ta ngày nay mà ở thành phố đã thành quen, lại sẵn đồng bạc đồng, cái lối vẫn minh

(chưa nói thiệt cả) nó khuyến dỗ kéo dắc cái não non của chúng ta biết bao là cái bưng bưng! Trừ giờ làm việc ra, bữa nay đi ăn tiệm nghe đọc diễn - văn, ngày mai xem cái-lương trò xiết, bữa mới có hội thể-thao đá banh mùa vật mới đi xem, kể đến mấy cuộc giúp việc nghĩa nữa: đó là chỉ kể cái việc mà người ta nếu làm bằng to tưởng rằng công ích Âu-hóa, chứ loai đến tiệc rượu có đào, tiếng đàn chiếc nóc, cũng đồ-trương yên-diêm của làm cuộc phong-lưu nữa kia!

Chúng ta mà mê mệt và hồ hấp trong những khi phần-hon nào nhiệt vật, tân-văn-sĩ và tân gì gì nữa, mà dẫu kể có biết tự trọng lấy mình, không đem cái tân ấy mà khoe với ai, thì cũng buộc phải sửa các cái « mồi » cho hợp với hoàn cảnh. Thế mà báo người ta nghĩ tới cái đời trước, hoặc cái đời nhỏ của mình: nhà tranh vách đất, ngồi không có ghế dựa, ngủ không có mùng che, ăn không có bánh mì rụch chả, cho đến tới không có đèn điện, đi không có xe lay... thì ai còn trí não đâu mà ghi nhớ và tự tưởng đến kiếp đời quê mùa đó!

Ký-giả cũng là một người trong đám được mang cái huy hiệu « nhân vật » nói trên, một vài khi bước lên cái bờ đê để đi ăn và đi động việc gì, rồi về ngắm tấm gương soi trên bàn tủ và nhìn ảnh mình thì rõ ràng cũng xưng với cái huy hiệu tân ấy. Tình cờ vào khoảng gần tết này, đọc bài « Cái đời quảng cáo » đăng trên tờ báo Tiếng-dân số 458, đọc đi đọc lại vài lần, thì ra bác nào đó rõ là cái hoàn cảnh của mình đương mà mê mệt trên mấy năm nay. Ngồi nghĩ một hồi, hình như nước lạnh dội vào sau lưng, bắt dắc rưng mình mà tự hỏi mình rằng: Té ra lâu nay mình ở trong cái đời quảng-cáo mà mình nhận là vẫn minh thiệt hay sao?

Thời biết vậy, cái lối quảng cáo văn-minh thì mình cứ nhắm mắt mà nhận cho là vẫn minh cũng được đi.

Hồi này đến giờ, nói dông dài quá, như lạc đề, song không phải lạc đề đâu, chính là bức ảnh phác họa về cái đời để bức tranh nhà quê mà ký-giả sắp họa dưới đây này. Nhip tết này, ký-giả được phép nghỉ một tháng, nhân về nhà quê thăm bà con và cảnh xưa, lại có ý dạo chơi một đôi nơi, để xem trạng huống sinh-hoạt hiện tình trong thôn quê ra sao (không muốn chỉ rõ, độc-giả cũng biết là một xứ ở miền Trung - ky), về lối nhà ở và đường đi như trên kia đã nói, không phải thuật lại, xin thuật những điều nghe thấy trong khoảng đi rảo:

Ký - giả cũng một đứa nhỏ dân (Xem tiếp trang 3 oai 4)

Một vệ linh Tây và lính Khố-dò sang Thượng - hải

Một tờ báo Tây đăng tin rằng: vì tình hình Thượng - hải nghiêm trọng nên Chính-phủ đã định cho thêm lính sang đông ở bên ấy. Nghe tin rằng chính-phủ Đông-dương sắp tổ chức một lực lượng gồm một cơ linh tây và ba cơ lính khố-dò để phái sang Thượng hải. Lại có tin rằng sẽ có một đạo lính tây ở Pháp sắp sang để thay vào ngạch lính phái sang Tàu.
(B. D. P.)

Trung Nhật xung-dột CÒN TRUNG-HOÀ THÌ SAO ?

Về cuộc Trung Nhật xung đột, bản báo đã có đăng hai bài vào kỳ báo 461 và 463 mới rồi, nay tiếp được bài thứ ba này cũng của một nhà độc giả, xin đăng y nguyên văn, gọi là gom cả thành kiến mà cung cho các nhà quan sát thời cuộc đồng tâm.
L. T. S.
 Hiện cuộc Trung Nhật xung đột, (nói cho đúng là chiến tranh) chúng ta phải nhận là một cuộc đại sự trên lịch sử hiện tại của thế giới. Độc Tiếng-dân vài số gần đây có bài của Ông Quan - thời - Khách và Ông Bồ-Khuyết nói về tình thế Nhật - báo và liệt cường, không những bày tỏ hiện tình, mà suy kiến đến chỗ tâm lý kín nhiệm che đậy dưới mấy lớp mặt nạ hòa bình phi chiến kia. Xem hai bài ấy, đầu người ta mắt hợp hoai như ký giả, cũng rõ được tình thế hiện trạng thế giới ngày nay là thế nào. Song trong hai bài ấy xem như còn sót mất một phương diện, tức là phương diện Trung-hoa.

Còn Trung-hoa thì sao ?
 Cái đề ký giả nêu làm đầu bài này, chính là chỗ khuyết điểm nói trên vậy. Ký giả xin dừng riêng về phương diện Trung-hoa mà phác họa vài lời, gọi là bổ chỗ thiếu cho hai bài kia:

Phàm việc đời bất luận việc gì, cứ đứng vòng ngoài mà bàn suông thì nói thàn nói thán, nghe sướng lỗ miệng và vui lỗ tai thiệt, song si có

Một quốc gia mới xuất hiện bên phương đông! MÃN-CHÂU ĐỘC LẬP

Độc lập là một tiếng rất đẹp, mà ở cái đời mới này thấy nhiều chuyện mang cái danh từ rất kỳ mà kỳ thiệt khác hẳn? Cá nhân hoặc đoàn thể con con, hoặc nhà văn sĩ được môn lợi, gì ngoài trường tầm bãng e tới độc-ky để làm mới rao khách cho mỗi hàng và sách báo... chẳng nói làm gì. Đến quốc gia là một cái cơ quan to tát, có quan hệ đến quốc tế, trước tai mắt cả thế giới mà cũng có cái trò « thiệt một nơi danh một nghe như thế; thật là chuyện mới trên lịch sử, chưa từng có bao giờ. Như chuyện Mãn châu ngày nay:

Mãn châu là lãnh thổ của Tàu mà thoát ly chính phủ Tàu lập thành nước, ky là độc lập. Gọi là độc lập mà cơ quan sắp đặt cho đến trên cái quyền khác, cũng do tay người Nhật làm chủ, ky là nước thuộc quyền bảo hộ người Nhật. Nước không có vua, ky là cộng hòa (République), mà lại dùng phết để Phủ nghị để làm đồng thống, lại là một nước quân chủ.

Lạ đời chưa có cái quốc gia gì độc lập mà cũng không độc lập; không bảo hộ mà cũng bảo hộ; cũng bảo mà không cộng hòa; không quân chủ mà cũng quân chủ. Chỉ một nước mới lạ mà đủ cả các vẻ, đó là chưa kể đến câu chuyện khai phóng môn họ, quân đồng quyền lợi mà người ta đã đề khởi kia. Có lẽ nước này là cái nước đại đồng sau này chăng? không thể sao mà diễn ra cái trò lạ đời như thế?
 Cái đời mới này, còn ai mà nghĩ trước những chuyện kỳ dị sẽ xảy ra!

đặt mình vào hoàn cảnh của người đương cuộc ky mà sau mới rõ chân tướng là thế nào. Như Trung-hoa đương bị người Nhật dùng cách vô lực xâm lược mà công nhiên thì những thủ đoạn bạo hoai. Trước tiên thấy người Trung-hoa thoai sắc, ai cũng tức giận và cho là hèn mạt như trước. Gần đây vì mấy ngày đánh nhau ở vùng Hạp-bào và Ngô-thung, quân Trung-hoa có vẻ hăng hái và được một vài trận thắng lợi, thì để cho người ăn lên rằng: Quân Trung-hoa giỏi, (mấy chú Chệt ở ta, đã có tiếng: Quân Nhật phen này chệt! bị thua như...). Những lời khen chê của người xem hát e thiệt không ăn nhập gì trong thực tế cả. Vay muốn rõ đường đi nước bước của người Trung-hoa trên bàn cờ này, ít nữa phải xét qua nội tình Trung-hoa thế nào đi.

Chưa nói việc khác, chỉ nói một việc ngoại giao trong cuộc xung đột này, thì chính phủ Đôn quốc ngày nay có vẻ sinh khí hơn trước Mãn. thanh trước nhiều. Xem những lời tranh biện nơi hội Quốc Liên, cũng những lời kháng nghị của các nhà đương cuộc, trong bài đó ôn hòa có hàm cái ý cương quyết, trước sau vẫn tuyên ngôn rằng bất để kháng, song trong trường ngoại giao cũng không chịu nhượng bộ chút nào. Ngoài ra về phần quốc dân, nhứt là quân nhân, học sinh cũng thương đoàn dâm chúng phần nhiều cũng tỏ lòng căm phẫn, nên có phải toàn là bọn « máu lạnh » như người ngoài đã tưởng đâu. Thế mà xem ngoài biển đông, không khác gì giặc cướp đã đến tận không bờ mà bà con vẫn cứ khoanh tay ngồi nhìn, chỉ ngóng chờ mà trông những người quen biết đầu đầu bên góc (rời tới mà cứu mình, tình lý ở về vậy có đáng cho là quái lạ không?

Công việc ngoại giao, người ta thường giữ bí mật mà nhứt là việc binh lại quan hệ đến vận nước nước nhà, không thể bưng theo những tin tức trên những tờ công bố mà đoán chỗ thực tế được. Vay ta có thể đoán rằng đối với cuộc xung đột này mà chính phủ Trung-hoa tuyên ngôn rằng « vô đề kháng » để đời Nhật cho quốc dân, cũng như chính sách vô lực xâm lược của người Nhật mà tuyên ngôn rằng « bảo hộ hòa bình » để đời cho bọn quân nhân kia. Nghiệp như trận Âu chiến năm 1914, Tỳ-lợi-thị chống với quân Đức, chỉ làm chậm trễ mười ngày, nay chỉ một cánh quân Mãn châu mà chống với toàn lực Nhật bản đến gần 5 tháng nay, thì câu nói của Mã chiếm Sơn: « Theo gương Tỳ-lợi-thị » không phải là câu nói hào. Hưởng mấy trận ở vùng Hạp-bào, Ngô-thung, quân Trung-hoa kháng cự một cách kịch liệt cho đến người ngoại quốc cũng phải khen ngợi kia mà! Song Chính phủ Trung-hoa vẫn còn tuyên ngôn « bất đề kháng » là vì lẽ gì? Theo như trên y suy trắc thì có mấy cơ:

1/ Là vì cái hình vi bạo hoai của người Nhật, để hoàn khởi công luận trên thế giới. - Nước Đức không phải một nước cường thịnh ở Âu-châu sao? song chỉ vì chính sách vô lực trái với nhân đạo, nghĩa

SỮA NESTLÉ HIỆU CON CHIM

SỨC KHỎE CỦA TRẺ NHỎ

Hỏi xin không mất tiền một quyển sách dạy cách nuôi trẻ bằng tiếng quốc ngữ của Bác sĩ Vidal soạn ở hiệu sữa NESTLÉ, phố Paul-Bert, số 55 Hải Phòng

Comptoirs Commerciaux d'Annam... TRUNG-KY THƯƠNG-CỤC

Maison HOP-THINH SOIERIE & MERCERIE

Bán hiệu chuyên môn bán các thứ hàng tơ lụa

Lượt đến các hàng, vải mành, ché hạt. Bán si và bán lá giá rất bèo

Lại còn các thứ hàng tạp hóa như đồ da, vải vóc, quần áo, giày dép

M. NGUYỄN-THỊ-SÁU HỢP-THỊNH

Soierie & Mercerie 32 Rue des Cantonnais HANOI

MẮT TRỜI

Mấy tháng gần đây, trời nóng nực quá, hàn-thử-biểu lên đến ba bốn mươi độ

HUONGKY PHOTO 48 Rue Jules Ferry - HANOI

TRÌNH-THẨM TIỂU-THUYẾT MỸ-NHÂN CỬU ĐẠM-VIÊN DỊCH

Trình-thẩm Tiểu-thuyết Mỹ-nhân Cửu Đạm-viên dịch. Anh Gia đã về sao, có đó được đũa gì không?

Ông không thể về gặp được, thế là hôm nay tôi từ cổ vô thân tôi không biết linh thể nào bầy gi. Nơi rời trao cho ông Phúc một cái thư, ấy là thư Ông Hoắc gửi khi 8 giờ ngày nay ở Lữ Quán Song - mộc - Lân ở Luân Đôn.

khởi cho ông trợ giá. Ông không dám bỏ lời ra. Bằng công trình lên quan huyện. Ông huyện chưa biết quả thấy ao hồ dạy hay không, nhưng ngài đến đoán trước rằng chắc là bộn bề hiềm về việc mất trộm; mà lấy giáo trình bữa trước.

ĐI SAIGON nên ghé lại tiệm bán cơm Annam hiệu VI-TIÊN 42 - Amiral Courbet - 42

Grande Maison de Soieries AN-LOI Vente en Gros TONKIN - 77 Rue de la Soie - HANOI

Nhà nào công nên có: Thuốc Hải-Ngọc Đường VẠN - BẢO

Nhà nào công nên có: Thuốc Hải-Ngọc Đường VẠN - BẢO

Bức tranh nhà quê (Tiếp theo trang trước) đường, vì đi lâu ngày, quên cả đường lối. Hàng qua mấy đoạn đường bùn, tới nhà ông Bà là một nhà trên mười năm trời có tiếng giàu.

Cơm xong thầy trò ra đi, qua địa phận làng X thì thấy, ôi thôi! vườn hoang rào nát, nhà cửa tan tành, hồi thì họ nói năm ngoài về có bọn... đầu làng đi trốn, thành có cái nạn kỳ, nay đã yên, nhiều người trở về thì không có gì ăn, nói gì đến việc sửa sang này nọ.

Cái thói mìntron thần thánh mà sai xôi thịt, cũng là việc thường trong thôn quê, không nổi làm gì; bỏ qua, đi sang vào công làng khác, không biết làng kỳ tên gì mà hiện trong diêm canh có tiếng nạt nộ. Họ nói, có trát sục nạt người nào trốn nên mả bác đoàn thầy người đi đường thì hỏi giấy, ai coi bộ k' àm khờ thì có giấy họ cũng nạt nộ làm khó khăn.

Lại vào một nhà bà con là cái nhà mành định thì thăm, nhà này vẫn nhà trung-gia, trước có người học chữ đi làm việc, rồi bị cái án (lông-nghi) và... hiện năm nay đương giam ở trường lao, có tin thì nương chưa được về, đi xa đôi bụng, phiên họ dọn bữa cơm ăn, đến khi bụng cơn ra thì có khoai bắp phụ vào cơm họ thú thiết rằng gạo rế mà không có tiền mua, nên ăn ghé như vậy; vì linh bà con nên đãi thiết, không phải bữa đãi khách, mà có muốn từ từ cũng không làm sao được. Bụng đói muốn ăn, hưởng vật thô sản này, mành ăn nghe cũng ngon và lại có cái vị mền mền hơn sũa bô lụi rồ-ti ở thành phố mới là lạ chớ!

Trên thì nói sơ mấy nơi với mình có quan hệ mà mình đi tới, còn nói gì độc đường, nơi này có trường chữ, nơi kia có chợ bưng công, già trẻ lớn bé, hình gây mặt sầm, đi lại trên đường, kuông sao kể hết. Xăm xăm trở về quê hương mành,

thành thông đi dạo mấy nơi thú nhõm nhõm thường chơi, bãi suối, đây là nơi ngồi câu cá, gành đá kia là chỗ cùng trẻ con thả đũa, nước biếc non xanh cảnh vật vẫn còn như xưa, mà cái không khí đời khác đã nhiều, so với thành phố thì một bên nào nhiệt, một bên tiêu điều vẫn có khác nhau, mà cũng chưa phải là cái cảnh đảo-nguyên cả, mà quên ở cái đời này liệt trên không, tâu lện đây bề này đàn có cảnh đảo nguyên mà mong!

Sách « 萬事元始 » không bị cấm

NHIỀU NGƯỜI BỊ: PHONG-TỊCH (CON CHIM)

TẾT RỒI, CÓ BỆNH NÊN CHƯA NGAY!

Báo mới Báo « ĐÔNG NAM », mỗi tháng xuất bản hai kỳ, đã ra số đầu ngày 15 Février 1932. Giá báo: 1 năm 3\$00, 6 tháng 1\$50; mỗi số 0\$15. Báo quán: 331 Frère Louis, Saigon.

NHỜNG NHÀ ĐẠI-LY BÁN SÁCH TIẾNG-DÂN BẮC KỲ

PHONG-TỊCH (CON CHIM) Bình Phong-Tịch của ông, đây là sức kém thường hay bị, nhất là từ 25 đến 30 tuổi hay bị lắm, vì: 1 là: Khi cơn no, rượu say, vội ham tinh độc; 2 là: Khi mệt nhọc, ăn no đi ngủ hay đi nằm ngay.

TẾT RỒI, CÓ BỆNH NÊN CHƯA NGAY! 1 - Thưa ông chủ nhà 1: 25 ĐẠI-BẢO-DƯƠNG 22 rue Médicaments à HANOI.

Ông không thể về gặp được, thế là hôm nay tôi từ cổ vô thân tôi không biết linh thể nào bầy gi. Nơi rời trao cho ông Phúc một cái thư, ấy là thư Ông Hoắc gửi khi 8 giờ ngày nay ở Lữ Quán Song - mộc - Lân ở Luân Đôn.

Ông Phúc nói rồi liền dục tôi cùng đi đến nhà ông Bô. Ông Bô thấy chúng tôi đến, mừng rỡ tiếp rước, ông bèn nói: - Tôi ở thôn này tuy không có kẻ thản thù, nhưng rất ít người tri kỷ; chỉ có một Hoắc quán, các ngài đều biết đó, chỉ có Hoắc quán có thể cùng tôi đi nói chuyện tâm phúc được mà nay không biết cái rỗi gì tôi, Hoắc quán lại có việc phải đi Luân Đôn. Tôi rồi tôi được gặp ông ta rồi: Ông ta đi đâu anh có biết không? - Nghe rằng ông ta đi Luân Đôn, tôi đi lấy giấy tàu, bây giờ ông ta

VIỆC THẾ - GIỚI

Tau trả lời tới hậu thư Nhật

Thượng-hải 21 Février. - Ngoại giao bộ Trung-hoa công bố một bản phúc thư gửi cho Công sứ Trung-quang nhận đã tiếp được thư trả lời của tướng Uyeda và làm-sự Marai gửi cho Ngoại-thiết-Thành, tỉnh trưởng Thượng-hải và Thái-dinh-Khải, quân-quản trưởng đạo quân thứ 10. Ngoại-giao bộ cho các khoản của Nhật là « vô lý » và nói rõ rằng quân Tàu sẽ đi về các thành-cự. Nam-kh. anh đã cho Nhật phải chia trách-nhiệm tất cả những việc sẽ xảy ra

Chiến hạm Nhật bắn Ngô tàng

Chiến hạm « Yubaris » và 3 chiếc diệt ngư lôi Nhật suốt đêm bắn phá các pháo đài Ngô tàng.

Đại bác Nhật bắn Hợp bắc

Đại bác của Nhật bay ở Hồng-khẩu bắn vây hàng quân Tàu ở Hợp-bắc. 22 chiếc phá lấy kéo vào làng Giang-loan, súng đại bác bắn trên lên bờ vệ. Kỳ binh Nhật đóng ở trường đua ngựa Giang nam cũng đi vào trận này.

Tờ thông điệp của Ưng linh Vệ

Có tin ở Nam-kinh rằng chủ tịch viện Hành chính Ưng linh Vệ gửi một tờ thông điệp đi khắp trong nước cho các tỉnh nói rằng tới hậu thư Nhật không thể nào nhận được, quân Tàu cần phải chống cự, và nếu quân Trung-hoa không chịu y theo hòa bình, thì ra lệnh cho quân Ưng linh Vệ tức, khác Nam-kinh rất sẵn lòng nhận các khoản tiền ra phải chúng đi giải quyết tình thế này.

Phùng ngọc Tường bị xử

Thượng-hải, 22 février. - Phùng ngọc Tường, một vị uông trưởng, đã xin từ chức. Có nhiều tin đồn rằng Phùng sẽ được thăng-linh quân đội Tàu ở Thượng-hải, nhưng chưa có gì là chắc.

Nhật định đánh lại quân Tàu ra ngoài Thượng-hải

Đông-kinh 22 février. - Có tin đích thực rằng mục đích Nhật là đánh lại đạo quân thứ 19 ra ngoài Thượng-hải 20 cây số. Đại được mệnh danh là quân Nhật sẽ không tiến, chỉ giữ thế thủ cho đến lúc lập được một miền trung lập.

Trung Nhật giao chiến ở Hợp bắc và Ngô tàng

Thượng-hải, 22 Février. - Tại nhà ga Bắc và vùng đường xe lửa Thượng-hải Ngô tàng ở Hợp-bắc, đôi bên vẫn đánh nhau. Quân Tàu dùng đại bác bắn phá hàng trận Nhật.

Tại Ngô-tàng, hươu được quân Nhật do theo lối Đông-bắc định vòng bao Hợp-bắc, đã tiến được một đoạn. Còn ở trong tâm, tức là ở khoảng giữa nhà ga Bắc và Hồng-khẩu, Tàu kháng cự rất.

Theo tờ trình của Nhật thì lương thực loan tay bị Nhật vây nhưng vẫn ở tay quân Tàu đóng giữ. Tờ trình của lại công nhận rằng sự trận trước quân Nhật chết cực nhiều.

Quân Tàu tiến

Thượng-hải, 22 Février. - Tuy rằng có một bản báo cáo nói rằng quân Tàu tiến về mặt trận Ngô-tàng Giang-loan nhưng một loan quân Nhật ở Ngô-tàng vẫn tiến về phía tây đường thiết lộ Thượng-hải - Ngô-tàng.

Ở Hợp bắc, hai bên đánh nhau lại dữ dội

Một chiếc tàu thiết giáp Trung-hoa đi tiến về đường Thượng-hải Hồng-khẩu. Chính phủ Trung-hoa dự định đánh với Nhật trong 1 năm

Thượng-hải 22 Février

Có tin rằng chính phủ Trung-hoa dự định đánh với Nhật trong một năm.

Bình khí và thời tiết đã mưa. Lại còn gió mùa ở Bắc-những mây đen hăm, số tiền được việc chiến tranh, do Quốc dân Trung-hoa quyết định rất nhiều. Vì ai ai cũng nhất định rằng tương lai của nước Trung-hoa ra thế nào tùy theo kết quả của cuộc chiến tranh này.

Thư bình khí của quân Tàu một phần minh hội tháng trước, gọi là « Phái lộ » dùng để ném đánh máy bay, hôm 13 đã đem đồng tử ở Hợp-bắc, thấy phi lôi vượt qua tầm súng bắn cao, sức phá hoại rất mạnh, máy bay Nhật Nghe tiếng phải lui ngay.

Quân Trung-hoa đang dọn « dùm dùm »

Thượng-hải, 22 février. - Có tin của người Nhật rằng quân Tàu đã dọn « dùm dùm » các kho lương thực và đạn dược ở các thành phố như Bắc-khẩu, Ngô-tàng, và các thành phố khác. Quân Tàu đã dọn « dùm dùm » các kho lương thực và đạn dược ở các thành phố như Bắc-khẩu, Ngô-tàng, và các thành phố khác.

Quân cứu viện Nhật tới nơi

Thượng-hải 22 Février. - Một đoàn viện binh Nhật đã lên bờ hôm nay. Ngày mai sẽ thêm 2 sư đoàn nữa. Một sư đoàn sẽ đi về Hồng-khẩu, một sư đoàn sẽ đi về Ngô-tàng.

Sự đoàn 88 vào trận

Thượng-hải 22 Février. - Sư đoàn 88 vừa là đạo quân của Trung-quang. Trước hôm qua đã có 4 quân đội Quảng đông giao chiến với Nhật ở Giang-loan. Máy bay Nhật bay qua Tô châu

Thượng-hải 22 Février

Bộ ngoại giao ở Nam-kinh đã đưa thư phân-kháng cho công sứ Trung-quang về việc đã máy bay Nhật bay qua Tô-châu.

Quân Tàu đi chiến

Thượng-hải 22 Février. - Đêm hôm qua quân Tàu đi đánh đối quân Nhật ở Giang-loan về phía Tây-Hợp-bắc, ở đường Ngô-tàng-Châu-như. Tàu đóng ở làng Miao-Shang-Chen, ở mạn Tây-bắc Giang-loan.

Chính phủ Mãn-Mông

21 Février. - Các quan chức Nhật hiện chưa công nhận bản, bản tuyên cáo của chính phủ Mãn-Mông. Người ta nghĩ rằng muốn được người Nhật chuẩn y bản tuyên cáo ấy, thì phải có máy khỏe sau này:

- 1/ Phải công nhận các quyền lợi và chức trách của chính phủ.
- 2/ Phải thi hành chính sách khai-phóng mỏn bộ cho hết thảy mọi người.
- 3/ Phải trọng các bản hiệp ước với liệt-quốc.
- 4/ Phải đi ngoại-quốc được tự do hợp tác trong việc mở mang xứ Mãn-châu.

23 Février

Có tin ở Nam-kinh rằng Trần công Bân, thực nghiệp bộ tổng trưởng đã báo cáo việc đi đánh chính phủ Mãn-Mông mà Trần gọi là một chính phủ « phường chèo ».

Tướng thuật mảy trận huyết chiến

Ngày 13 máy bay Nhật lượn ném bom xuống miền Thái-dương, bị quân Tàu dùng phi lôi ném, rơi một chiếc. Quân Tàu giữ Ngô-tàng, hai giới sáng hôm ấy nhân lúc quân Nhật mỏi mệt, ở bến Uên-tào và cửa Phố-giang đánh úp quân Nhật.

Công thời đội liên y út đánh một căn cứ ở Ngô-tàng, quân Nhật với súng ống chiến, chết và bị thương tám người. Từ 5 giờ đến 7 giờ, quân Nhật có viện binh đến, chia đường đánh lại, dùng đại bác khời mà bắn sang đến Uên-tào khời bay mà tới, hơn ngàn lựu đạn Nhật nổ ở khời chèo, dùng cầu nối ngầm sang, bởi 6 giờ đã có 700 người sang đến bến. Quân Tàu ở cầu Hữu-gia nghe tin, nhân lúc quân Nhật mỏi mệt, lập tức tiến đến đánh, đại đội quân Tàu ở mặt sau cũng đến. Hai bên dùng đại bác đánh nhau, hai bên đều bắn lựu đạn không phân biệt ra bên nào nữa, đánh nhau dữ dội. Kết quả quân Nhật bị chết 200 người. Còn đầu voi vàng trốn chạy, chết đói rất nhiều. Tám giờ hai loan quân Nhật ở cầu Táo gia và cầu Kỹ gia cũng đều bị đánh lui.

Cũng ngày 13, bởi 10 giờ đêm quân Nhật ở đường Hợp-An và đường Hộ Thể được tiến đánh quân Tàu ở trường Vạn quốc thể dục. Quân Tàu phải tạm lui, nhưng 12 giờ có đại đội viện binh đến mới quay lại đánh, hai bên đánh nhau rất dữ dội suốt đêm, đến bởi 10 giờ sáng ngày 14, quân Tàu lấy lại được toàn bộ nơi ấy lập tức chiếm cứ bờ tây lộ quân Nhật, bao nhiêu trong đoàn bộ và quân quân cấp của Nhật đều bị giết hết. Quân Tàu lại bắt được khí giới và đạn dược về việc quân và bản kế hoạch của quân Nhật. Quân Tàu cho trận sự là một trận thắng lợi rất lớn trong nửa tháng này.

Quân Nhật tiến đánh Hợp-bắc, từng đợt trải phá bắn suốt đêm 16 mũi đến 8 giờ ngày 17 mới thôi. Ý quân Nhật là để dọa tại loan rồi trị quân Tàu, để được đem toàn lực đánh Giang-loan và Ngô-tàng. Nhưng bị quân Tàu dùng súng cối xạ đánh rất quá, kết quả quân Nhật bị thua phải lui.

Hôm 5 giờ sáng 17, lại Giang-loan hơn nghìn quân Nhật đến đánh quân Tàu, lúc đây dùng súng trái phá kèm súng cối xạ đánh quân Tàu cũng dùng súng cối xạ đánh lại. Đánh nhau dữ dội chừng nửa giờ, quân Nhật chưa tiến được tí nào, mà người chết và người bị thương đã nằm ngổn ngang, bên thay đổi chiến lược, dùng lưới là súng phóng, mong đập phá đường trận. Trong một giờ đánh nhau bằng đó, im lặng không có tiếng súng nào, chỉ nghe thấy tiếng reo hò và tiếng súng đại bác chát chát mà thôi. Đánh nhau đến hơn 7 giờ, quân Nhật súng cối, quân Tàu cũng giết cũng hàng, vậy thì quân Nhật giết được và trăm người, đến sau quân Nhật liền mang súng vòng vẩy mà ra, quân Tàu đuổi theo. Trận này quân Tàu bắt được 5, 6 trăm cây súng tay và máy là của Nhật.

Đi đoán thể dân chúng xin lấy lại

Đóng tam lĩnh

Tin ở Thượng-hải nói rằng đi đoán thể dân chúng, ngày 16 cũ Chủ-phụ Thành-tên yết kiến thị trưởng Thượng-hải là Ngô-thiết-Thành xin nhân lễ chiến sự ở Thượng-hải đang giằng, lập tức từ chức làm miễn chức, giao Trung-học-Lương ra quân thu phục Đông-tam lĩnh. Ngô-kh. anh quyết lấy ý rằng sẽ lập tức xin từ chức, chuyên Trung-học-Lương ra quân.

Tướng giới Thạch dự bị khai chiến

Có tin ở Thượng-hải nói rằng Tướng giới Thạch dự về hết sức mưu mướn cuộc « bôn binh », nhưng thấy thái độ của bọn quân phiệt Nhật cường ngạnh và một phần lớn Hội-tử Trung-quang đều chủ trương chiến, nên cũng phải dự bị để khai chiến với Nhật, quân đội do Ưng linh Vệ chỉ huy ở đường Giang-Ninh đã có 5 ngàn quân, sẽ giao cho Phùng ngọc Tường thống suất, nếu quân Nhật chiếm được Hợp-bắc, đạo quân ấy sẽ ra đánh.

Vấn nam đối với việc xung đột

Xét ra sự kiện này không chỉ có vấn đề xung đột máy vi & xa làm, Tuy vậy các báo ở đây ngày nào cũng

hồ hào khản gọi lòng ái quốc. Đầu tiên các báo đăng tin Tàu sẽ được liệt cường giúp vì Thượng-hải là một lãnh thổ bán đảo rất lớn, các nước đều có lợi quyền, cần phải giữ lấy. Nhưng sau các báo đổi giọng, cho rằng quyền lợi liệt cường không bị thiệt nếu không ai giúp Tàu, nhưng quân Tàu đã được đánh đuổi hết rồi xâm chiếm vào bờ cõi Trung-quốc.

Bon học sinh rất nhiệt thành, thường đi diễn thuyết, và dùng ô tô đi khắp tỉnh thành báo cáo tin thặng trận. Đáng quốc dân và học sinh đi quyền tiền ở ngoài phố và các phố huyện để gửi đi Thượng-hải.

Kiểu dân Nhật phản đối chiến tranh

Sau khi quan Nhật đi sinh sự đánh Thượng-hải, có phát súng đạn và bằng đe dọa cho các kiều dân Nhật nhưng nhiều người phản đối, nên có người khi thì xông đàn và bằng ra « ừ ừ », và có người « ừ ừ ». Có nhiều người phản đối bị giải về nước.

Lại có tin Thượng-hải nói rằng cứ như lời một người kiều dân Nhật phản đối chiến tranh nói quân Nhật khi từ sinh sự đánh nhau ở Thượng-hải đến giờ, trước sau chết hơn 12.700 người, ngày nào cũng có máy chiến đấu chở thây linh chết về nước.

Kiểu dân Cựu-kim-Son giúp đạo

quân 19

Có tin ở Cựu-kim-Son nói rằng các Hoa kiều ở đó mở cuộc đi quyền tiền nhà để giúp đạo quân 19, hiện đã quyền được 25 vạn dollars, chờ được thêm sẽ gửi về.

Địch báo Tàu (T. S. T. V.)

Báo T.ung lập ngày 23 Février

đăng tin sau này :

Chợ lớn đang tấp nập trong trận Ngô-tàng, binh Tàu đã bắn chết được 1 người Huế

kiều ở Chợ lớn Saigon nói đến pháo rọc mừng dữ lắm.

LỜI TUYÊN NGÔN CỦA NỘI CÁC

TARDIEU (PHÁP) TRƯỚC

NGHỊ - VIỆN

Ba-13 23 Février. Chiều hôm nay Nội các Tardieu đã đọc lời tuyên ngôn ở nghị viện.

Nội các mới tuyên bố sẽ đồng ý kiến với Nội-các trước về các cuộc thương thuyết trước (vấn đề bồi thường, trải khoản, tài binh v. v.)

Trong bài tuyên ngôn ấy có câu nói rằng : « Các dân tộc bị thiệt hại về cuộc chiến tranh có thể trông cậy vào phần chúng tôi cố gắng làm cho quyền lợi và tư tưởng được gần gũi nhau... »

Bản tuyên ngôn yêu cầu các chính đảng không nên cạnh tranh nhau qua để làm thiệt hại đến quyền lợi Việt-nam. « Các vị, về đề nghị này, tôi xin nói như sau : ngày tuyên cử. Nội các mong rằng các chính đảng sẽ sẵn lòng bỏ phần vốn của nghị sách chung kết quả. »

C. inh phủ sẽ lấy công tâm mà đi, ngày đồng tuyên cử, không thiên vị đảng, phái nào. « Các cách thức phiên - lập cái cách vấn đề tuyên cử (Nội) các non, rằng hai viện sẽ đồng ý với nhau. »

Chính phủ hết sức bảo hộ việc cạnh tranh, thương-trại và kỹ nghệ của quốc gia và thuộc địa.

Việc giảm các bộ trong Nội các

hợp với sự nhu cầu khẩn bách hiện thời. Kết luận Nội các yêu cầu các chính đảng tin nhiệm, chương trình hành động của chính phủ.

Tại hạ-ngự-viện

Tuy rằng trời mưa, nhưng công chúng đến trước điện Bourbois đông nghịt. Quan thủ tướng Tardieu lên diễn đàn có một vài ông nghị thuộc phái tả hội « huỷ còi » còn đại đa số các ông nghị khác đều về tay hoặc ngó ngoáy.

Rồi trong phòng họp nghị viện được lời tuyên ngôn, được đại số các ông nghị hoan nghênh nhất về đoạn chính sách ngoại giao.

Khi ông Tardieu về chỗ, phái Trung-ương và phái hữu về tay, có nhiều ông nghị đến bắt tay ông Tardieu tỏ ý hoan nghênh, còn phái tả thì về tay một cách hi hửng, đó là ra trong một phòng mà có hai tư tưởng khác nhau.

Tại Thượng-ngự-viện

Ông Paul Reynaud được bài tuyên ngôn ở Thượng-ngự-viện được phái hữu và phái tả hoan nghênh.

Thuốc chữa

bệnh xán

Người nước ta hay ăn thịt rắn nên hay mắc bệnh xán. Người có bệnh, nếu không uống thuốc, cứ để con xán trong mình lâu năm thì rất nguy hiểm, bởi vì nó cắn chết người.

Một ngày nó ra khỏi mình lần, như cái xo ml, mà lúc nó ra đến chỗ hậu môn thì thấy nó non non thật rất khó chịu.

Thuốc bán một liều (hai chai), mỗi chai sáu hào.

Các hiệu Đại-lý bán thuốc

cai nha phiến của tôi đều có

bán thuốc xán cả.

Nguyễn sử tòa

thượng hạng thông phán

TRẦN-ĐỨC-CẢNH

39 Phố Tá-trường - NAM-DINH

INJECTION FEVRARD D'ALGER

Thuốc thực hiện này chế ra đã lâu rồi và hiệu nghiệm hơn các thuốc

DETRI BINE BAU-LAU

Một liều là có 60 liều rồi

Trong 232 người

A-Ráp đồng thuốc này

thì lành bệnh hết 231 người

(T.ung lập phố các trung-y ở Alger)

BÁN TẠI SỞ: SPÉCIALITÉS FEVRARD

44, Rue de Constantine, ALGER

và cũng các nhà thuốc có danh